

mape s A. Bosquetom *Korijeni razmišljanja*; s N. Juricom *Odsutnost*, obje iz 1986; s J.-C. Renardom *Ni mjesta ni vremena*, 1987; s P. Matvejevićem, *Mappae Arabicae* 1989. i *Mediteran—Jadran* 1990. — Samostalno izlagao u Zagrebu, Parizu, Beogradu, Splitu, Zaprešiću, Dubrovniku, Tunisu, New Yorku, Sarajevu, Firenci i Hamammetu (Tunis).

LIT.: Z. Poznić, Nuradin Trtovac (katalog), Zagreb 1978. — T. Maroević, Nuradin Trtovac (katalog), Zagreb 1982. — P. Matvejević, *Mappae Arabicae* (katalog), Zagreb 1990. — T. Maroević, Dino Trtovac (katalog), Zagreb 1992. K. Ma.

TRUHELKA, Ćiro, arheolog (Osijek, 2. II. 1865 — Zagreb, 18. IX. 1942). Studirao na zagrebačkome Sveučilištu; kratko vrijeme bio kustos Strossmayerove galerije. Od 1886. radio u Zemaljskome muzeju u Sarajevu, u kojemu je bio glavni pokretač mnogih djelatnosti, pa i gradnje nove zgrade (1908—13). Od 1926. profesor na Filozofskome fakultetu u Skoplju. U svojim početnim radovima istražuje prapov. nekropole na Glasincu, a potom sojeničko naselje u Donjoj dolini. Poduzimao je mnogobrojna istraživanja ant. nalazišta: 1891. otkopao je starokršć. baziliku u Zenici, a radio je i u Stocu i u dolini Lašve. Od srednjovj. spomenika istraživao je Jajce, kao i niz starih gradova. Osobito je zaslužan za upoznavanje srednjovj. kamenih nadgrobnih spomenika, za koje je u znanost prvi uveo naziv stećci. Bivio se problemima paleografije, numizmatikom, etnologijom i poviješću — poglavito prilikama u tur. doba. Mnogi su njegovi radovi i studije bili znanstvena i metodološka novost u istraživanju starih kultura u Bosni i Hercegovini.

BIBL.: *Starobosanski mramorovi*, GZMBiH, 1891; *Prehistoričke gradine na Glasincu*, ibid.; *Katakombe u Jajcu*, ibid.; 1892; *Stari hercegovački natpisi*, ibid.; *Prilozi rimskoj arheologiji Bosne i Hercegovine*, ibid.; *Iskopine u dolini Lašve*, ibid., 1893; *Die hosiischen Grabdenkmäler des Mittelalters*, Wissenschaftliche Mitteilungen aus Bosnien und der Hercegovina, Wien 1895; *Dva prehistorijska nalaza iz Gorice*, GZMBiH, 1899; *Sojenica u Donjoj Dolini*, ibid., 1903; *Kraljevski grad Jajce*, Sarajevo 1904; *Naši gradovi*, Sarajevo 1904; *Kulturne prilike Bosne i Hercegovine u prehistoričko doba*, Sarajevo 1914; *Osvrt na sredovječne kulturne spomenike Bosne*, Sarajevo 1914; *Starokršćanska arheologija*, Zagreb 1931; *Studije o podrijetlu*, Zagreb 1941; *Uspomene jednog pionira* (memoari), Zagreb 1942.

LIT.: Spomenica stogodišnjice rada Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine 1888—1988, Sarajevo 1988, str. 39—43, 74 i 138. — N. Majnarić-Pandžić, Uz 50-obljetnicu smrti Ćire Truhelke (1865—1942—1992), Obavijesti Hrvatskoga arheološkoga društva, 1992, 24. Đ. Br.

TRUMBETAŠ, Dragutin, naivni slikar (Velika Mlaka, 1. I. 1938). Polazio Industrijsku grafičku školu u Zagrebu 1953—56. Bio je grafički urednik u Zavodu za tehničku kulturu u Zagrebu 1963—65. Od 1966. s prekidima živi u Frankfurtu. U njegovim se slikama na staklu osjeća utjecaj I. Generalića (*Dolazak Turopoljaca na Jadransko more*, 1971). U crtežima »gastarbajterskoga ciklusa« preciznom linijom i oštrim zapažanjem izražava kritički stav prema suvremenome industrijskom društvu (mapa *Gastarbeiter*, 1975). U sličnome duhu radi mape *Untere Menschen* (1981), *Bankfurt ist Krankfurt* (1982) i *Orwell 1984* (1984). God. 1990. naslikao ciklus *U čast Vincenta van Gogha*. — Samostalno izlagao u Zagrebu, Beogradu, Frankfurtu, Münchenu, Podsedu, Varaždinu, Neu Isenburgu i Mariboru. Bavi se ilustriranjem knjiga (*Haus in der Fremde*, 1979; *Im neuen Land*, 1980) i književnim radom.

LIT.: D. Glavan, Trumbetaš, Velika Gorica 1995.

Ž. Sa.

TRUMBETAŠ, Krešimir, naivni kipar (Koprivnica, 11. III. 1936). Po zanimanju je profesor glazbe. Skulpturom se bavi od 1967. U početku radi reljefe u drvu u maniri hlebinske škole. Poslije 1972. napušta hlebinski način i modelira ekspresivne likove, među kojima se ističu aktovi (*Ležeći akt*, 1977; *Dvoje*, 1984). Osamdesetih su godina njegove skulpture sve stiliziranje, jednostavnije, prožete duhom otuđenosti, ali i blagoga humora (*Grupa*, 1988—90). — Samostalno je izlagao u Zagrebu (1973, 1975, 1985, 1988, 1992), Hlebinama (1974, 1987) i Bjelovaru (1979). Bavi se crtežom.

LIT.: B. Kelemen, Krešimir Trumbetaš (katalog), Zagreb 1973. — M. Špoljar i O. Ričko, Krešimir Trumbetaš (katalog), Hlebina 1987. — N. Križić i V. Gracin Čuić, Naivi 87 (katalog), Zagreb 1987. — T. Maroević, Krešimir Trumbetaš (katalog), Zagreb 1988. — J. Škunca, Krešimir Trumbetaš (katalog), Zagreb 1992. R.

TRVIŽ, selo u Istri, SZ od Pazina. Jednobrodna crkva Sv. Petra pokazuje tri građevne faze: najstarija (XI—XII. st.) obuhvaća bočne zidove u prednjem dijelu broda, druga (XIII—XIV. st.) dogradnju broda i apsida, a treća (XIX. st.) novo pročelje, izgrađeno nakon skraćivanja crkve. Na unutrašnjoj strani juž. zida otkriveni su ostaci fresaka (*Sedes sapientiae*), vjerojatno iz XII. st.

LIT.: B. Fučić, Sv. Petar u Trvižu, Bulletin JAZU, 1962, 3. — Isti, Istarske freske, Zagreb 1963. R.

N. TRTOVAC, *Kompozicija*

TRŽIĆ, napušteni zaselak nasuprot Osoru na otoku Lošinju, s površinskim ant. i ranosrednjovj. nalazima i ostacima ranosrednjovj. crkve Sv. Petra koja se nalazi na lok. *Stari Tržić*.

TUČEPI, selo u Makarskom primorju. Nastanjeno već u rim. doba — tu je vjerojatno bio smješten ant. *Biston* (očuvane nadgrobne ploče i arhit. dijelovi). Na groblju su otkriveni ulomci kamenoga namještaja starokršć. crkve iz V—VI. st. i nekoliko srednjovj. nadgrobnih ploča. — Naselje se pod današnjim imenom spominje prvi put 1434. Crkva Sv. Jurja sagrađena je u prijelaznome romaničko-gotičkom stilu potkraj XIII. ili u poč. XIV. st. Od srednjovj. groblja uz crkvu očuvala su se dva stećka i ploča sa štitom.

D. TRUMBETAŠ, *Jutarnji ugođaj*

J. TUČAN, *Dvije dame*

U XVIII. st. spominju se u selu dvije kule, a uz more su opat Grubišić te makarske obitelji Ivanišević i Lučić-Pavlović sagradili barokne ladanjske vile. — U zaseoku Pašalići nalaze se renesansna crkva Sv. Mihovila i crkva Sv. Kate s romaničkom tranzenom, uzidanom na pročelju.

LIT.: N. Božanić-Bezić, Arheološki nalaz na groblju u Tučepima, Prilozi — Dalmacija, 1962. — *Ista*, Srednjovjekovna crkva sv. Jurja u Tučepima, Peristil, 1963, 5. — *Ista*, Kule u Makarskom primorju, Makarski zbornik, I, Makarska 1970—1971, str. 319. N. B. B.

TUČAN, Jasenka, tapiseristica (Slavonski Brod, 4. VIII. 1947). Diplomirala na Pedagoškoj akademiji u Rijeci 1982 (J. Diminić). Od 1987.

D. TURATO, stambene zgrade u Omišlju

živi u Belgiji (Liège). U početku se bavila macraméom (poslije 1970), ističući elementarnost materijala i slobodne ritmove čvorova. Slijede tapiserije bliske informelu, naglašenih strukturalnih i taktilnih vrijednosti površine (*Sprudovi*, *Obluci*). Poslije 1977. tapiserije se osamostaljuju u prostoru, postaju objekti ili instalacije (*Premoštenje*). Oko 1982. tkanje postaje plošno, a crtež i boja sve važniji. Ciklus *Dama s jednorogom* post-modernistička je reinterpretacija kasnogotičke franc. tapiserije nadahnute srednjovj. legendom (*San jednoroga*, *Dvije dame*, *Zlosretni susret*). — Samostalno je izlagala u Zagrebu, Trogiru, Beogradu, Rovinju, Poreču, Slavonskome Brodu, Arandelovcu, Torinu, Milanu, Parizu, Clunyju, Liègeu i Bruxellesu.

LIT.: Z. Golob, Jasenka Tučan (katalog), Zagreb 1974. — K. Prijatelj, Jasenka Tučan (katalog), Split 1978. — T. Maroević, Jasenka Tučan (katalog), Poreč 1982. — V. Bužanić, Z. Rus, J. Depolo i V. Maleković, Jasenka Tučan (katalog), Zagreb 1986. — J. Depolo, Tapiserija u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1988. — J. Depolo, Jasenka Tučan — Izložba tapiserija *Lepeze* (katalog), Zagreb 1993. R.

TUDOR, Mladen, fotograf (Split, 29. XI. 1935). Završio Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1955. Bio je fotoreporter u izdavačkoj kući »Vjesnik« 1957—74. Od 1960. putuje domovinom i svijetom, te snima život i ljude na način life-fotografije. Samostalno je izlagao u Zagrebu, Splitu, Novome Mestu, Đakovu i Ljubljani. Među knjigama što ih je opremio fotografijama ističe se *Sinjska alka* (Beograd 1987).

TUDJINA BADURINA, Marina → BADURINA TUDJINA, MARINA

TUHELJ, selo u Hrvatskom zagorju, S od Klanjca. Župna crkva Sv. Marije jednobrodna je kasnogotička građevina, više puta pregrađivana. Poligonalno svetište, s prigradenom sakristijom, poduprto potpornjima, presvođeno je križnim svodom. Uz glavno pročelje nalazi se kasnobarokni zvonik. Potporni piloni u brodu (ugrađeni nakon potresa) tvore bočne niše nalik na plitke kapele; na njima počiva novi križni svod. Ulazna su vrata od kovana željeza (1805). U crkvi se nalazio vrijedan barokni namještaj iz razdoblja XVII—XIX. st. (tri barokna oltara, klasicistička propovjedaonica); kaleži su iz 1616. i 1774, tri rokoko ciborija iz 1690. Veliko brončano »Raspeće« rad je A. Augustinčića (1942). Na crkvi su dva kamena ranobarokna kipa: »Tužni Krist« (prenesen s pila) i Pietà. Na zvoniku su bila zvona iz 1636 (majstor Michael Men...), 1667. i 1737 (iz Zagreba). — U kapeli Sv. Josipa (1721) oltar s likom donatora J. M. Augustića (1733).

LIT.: G. Szabo, Spomenici kotara Klanjec i Pregrada, VjHAD, 1912, str. 233—234. — *Isti*, Kroz Hrvatsko Zagorje, Zagreb 1939, str. 41. — L. Dobronić, Kovane rešetke na arhitektonskim spomenicima sjeverne Hrvatske, Arhitektura, 1953, 4, str. 48. — D. Baričević, Pregled spomenika drvorezbarstva i skulpture XVII. i XVIII. stoljeća u najzapadnijem dijelu Hrvatskog zagorja, Ljetopis JAZU, 1969, 73. — A. Horvat, Pregled spomenika kulture s područja općine Klanjec, Kaj, 1979, 3. — D. Vukičević-Samaržija, Gotičke crkve Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1993. A. Ht.

TUK, Sunčanica, slikarica (Sarajevo, 31. III. 1944). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1971 (Š. Perić). U početku slika apstraktne slike s asocijativnim elementima (*Kompozicija I*, 1972). Od osamdesetih godina, zaokupljena problematikom primarnoga slikarstva, stvara slike-objekte i objekte-instalacije (*Konstrukcija*, 1987; *Diptih*, 1990; *Niz*, 1994). — Samostalno izlagala u Koprivnici, Varaždinu, Bjelovaru, Zagrebu, Čakovcu i Velikoj Gorici.

LIT.: I. Šimat Banov, Sunčanica Tuk (katalog), Koprivnica 1989. — M. Špoljar, Sunčanica Tuk (katalog), Čakovec 1993. — N. Beroš, Sunčanica Tuk (katalog), Velika Gorica 1994. K. Ma.

TUMBA, brežuljak s ruševinama utvrde pokraj sela Brgat Gornji nedaleko od Dubrovnika. Podignuta je 1430. u suhozidu, a učvršćena prema nacrtu Onofrija della Cave jarkom i drvenom kulom 1441, te nadozidana 1451. Francuzi je obnavljaju 1809, nazvavši je *Fort Delgorgue*, a Austrija je održava do kraja XIX. st.

LIT.: L. Beritić, Problemi zaštite i spasavanje urbanističkih cjelina i utvrda na području bivše Dubrovačke Republike, Zbornik zaštite spomenika kulture (Beograd), 1963, 14. J. Bil.

TURANJ NA KORANI, prigradsko naselje Karlovca na desnoj obali Korane. Njegov se postanak vezuje uz gradnju drvene kule 1582, kojoj je bila svrha obrana novoizgrađenoga mosta preko Korane i održavanje predstraže pred novopodignutom karlovačkom tvrđavom. Oko kule se razvija »palanka« za smještaj vojnika, opkoljena jarkom i palisadama. U prvoj pol. XVIII. st. mjesto drvene podignuta je zidana kula, a oko nje drvene zgrade za smještaj vojske. — Naselje je stradalo u ratu 1991—92.

LIT.: Z. Horvat i M. Kruhek, Stari gradovi i utvrđenja u obrani Karlovca u XVI. i XVII. stoljeću, u knjizi: Karlovac 1579—1979, Karlovac 1979, str. 74—75. — *Isti*, Graditeljska baština karlovačkog Pokuplja, Karlovac 1993. M. Kru.